

УДК 351.74:323.21

DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2026.3.14>

ПОВОЄННЕ РЕФОРМУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ СЕРВІСІВ: МОДЕЛІ СЕРВІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ПОЛІЦІЇ ТА УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ

Наливайко Олег Іванович,

orcid.org/0000-0002-2911-2108

кандидат юридичних наук, доцент,

провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії публічної

безпеки громад навчально-наукового інституту права

та соціального менеджменту

Донецького державного університету внутрішніх справ

Статтю присвячено комплексному аналізу теоретико-методологічних та організаційно-правових засад післявоєнної відбудови поліцейських сервісів в Україні на основі моделей сервісно-орієнтованої поліції та широкого залучення громадськості. Обґрунтовано, що повномасштабна збройна агресія Російської Федерації не лише завдала прямих руйнувань інфраструктурі органів правопорядку, а й суттєво змінила зміст, форми та пріоритети поліцейської діяльності, перетворивши поліцейські послуги з елемента сервісної моделі публічного управління на складний безпековий механізм. У дослідженні розкрито поняття поліцейського сервісу крізь призму статті 2 Закону України «Про Національну поліцію», яка визначає завдання поліції саме як надання поліцейських послуг населенню. Систематизовано провідні моделі сервісно-орієнтованої та громадоорієнтованої поліцейської діяльності, зокрема концепцію *community policing*, проблемно орієнтований підхід і теорію «розбитих вікон», а також узагальнено стандарти демократичної поліцейської діяльності, закріплені в Європейському кодексі поліцейської етики. Проаналізовано зарубіжний досвід післяконфліктного реформування поліції, передусім північноірландську модель, сформовану на підставі рекомендацій Незалежної комісії з питань поліцейської діяльності. Особливу увагу приділено вітчизняній практиці впровадження інституту поліцейського офіцера громади як національного прояву сервісної філософії. Окреслено основні форми участі громадськості у відбудові поліцейських сервісів: партнерство з територіальними громадами, спільне розв'язання локальних безпекових проблем, громадський контроль і незалежний нагляд, цифрові інструменти взаємодії. Визначено ключові виклики, серед яких фрагментарність правового регулювання, розширення дискреційних повноважень, дефіцит ресурсів і кадрів, ризики мілітаризації та зниження довіри. Запропоновано напрями вдосконалення нормативної бази, інституційної спроможності та механізмів підзвітності поліції з метою розбудови ефективної, людиноцентричної та підконтрольної суспільству системи поліцейських сервісів повоєнного часу.

Ключові слова: поліцейські сервіси, сервісно-орієнтована поліція, громадоорієнтована поліцейська діяльність, участь громадськості, післявоєнна відбудова, Національна поліція України, поліцейський офіцер громади, громадський контроль, реформа сектору безпеки, довіра до поліції.

Nalyvaiko Oleh. Postwar reform of police services: models of service-oriented police and public participation

The article provides a comprehensive analysis of the theoretical, methodological and organisational-legal foundations of the post-war reconstruction of police services in Ukraine, based on the models of service-oriented policing and the broad involvement of the public. It is substantiated that the full-scale armed aggression of the Russian Federation has not only caused direct destruction to the infrastructure of law-enforcement bodies, but has also significantly changed the content, forms and priorities of policing, transforming police services from an element of the service model of public administration into a complex security mechanism. The study examines the concept of a police service through the prism of Article 2 of the Law of Ukraine "On the National Police", which defines the tasks of the police precisely as

the provision of police services to the population. The author systematises the leading models of service-oriented and community-oriented policing, in particular the concept of community policing, the problem-oriented approach and the "broken windows" theory, and summarises the standards of democratic policing enshrined in the European Code of Police Ethics. The study analyses foreign experience of post-conflict police reform, primarily the Northern Ireland model formed on the basis of the recommendations of the Independent Commission on Policing for Northern Ireland. Particular attention is paid to the domestic practice of introducing the institution of the community police officer as a national manifestation of the service philosophy. The main forms of public participation in the reconstruction of police services are outlined: partnership with territorial communities, joint solving of local security problems, public control and independent oversight, and digital instruments of interaction. The key challenges are identified, namely the fragmentary nature of legal regulation, the expansion of discretionary powers, the shortage of resources and personnel, and the risks of militarisation and a decline in trust. The author proposes directions for improving the regulatory framework, institutional capacity and mechanisms of police accountability in order to build an effective, human-centred and publicly accountable system of police services for the post-war period.

Key words: *police services, service-oriented policing, community-oriented policing, public participation, post-war reconstruction, National Police of Ukraine, community police officer, public control, security sector reform, trust in the police.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку Української держави нерозривно пов'язаний із подоланням наслідків повномасштабної збройної агресії Російської Федерації та підготовкою до масштабної післявоєнної відбудови країни. Поряд із відновленням житлової, енергетичної й транспортної інфраструктури не менш важливим завданням постає відбудова поліцейських сервісів, тобто системи послуг, які органи правопорядку надають населенню задля забезпечення публічної безпеки і порядку. Війна завдала органам Національної поліції України не лише прямих матеріальних втрат, а й суттєво змінила зміст, форми та пріоритети їхньої діяльності. Значна частина поліцейських ресурсів була переорієнтована на виконання завдань воєнного часу, що об'єктивно послабило сервісну складову поліцейської діяльності та віддалило поліцію від повсякденних безпекових потреб громад.

За таких умов механічне повернення до довоєнного стану видається неможливим і недоцільним. Відбудова має стати повноцінною реформою, яка закладе сервісно-орієнтовану, людиноцентричну та підконтрольну суспільству модель поліцейської діяльності. Концептуальним підґрунтям такої моделі виступає розуміння завдань поліції як надання поліцейських послуг населенню, а не як вияву виключно владного примусу держави. Проте нормативне проголошення сер-

вісної природи поліції ще не гарантує її практичного втілення, особливо в умовах післявоєнного відновлення, коли держава змушена діяти за обмеженості ресурсів, зростання безпекових ризиків і високих суспільних очікувань. Ключовим чинником успіху відбудови постає відновлення та зміцнення довіри населення до поліції, що неможливе без активного залучення громадськості до проектування й надання поліцейських сервісів. Саме тому теоретико-правове осмислення моделей сервісно-орієнтованої поліції та форм участі громадськості у її повоєнній відбудові набуває особливої актуальності й практичного значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика сервісної моделі поліції та громадоорієнтованої поліцейської діяльності має ґрунтовне теоретичне підґрунтя. Засадничі положення концепції громадоорієнтованої поліцейської діяльності, проблемно орієнтованого підходу та превентивної діяльності сформульовані у працях зарубіжних дослідників, зокрема Р. Трояновича, Б. Бакеру, Г. Голдстайна, В. Скогана, Дж. К. Вілсона, Дж. Келлінга та Д. Бейлі. Питання післяконфліктного реформування поліції та стандартів демократичної поліцейської діяльності розроблялися в межах діяльності Ради Європи, Організації з безпеки і співробітництва в Європі та Женевського центру врядування у сфері безпеки. У вітчизняній науці організаційно-управ-

лінські засади діяльності органів внутрішніх справ досліджував О. М. Бандурка, правову природу поліцейських послуг аналізував І. В. Зозуля, концептуальні засади поліцейської діяльності висвітлено у працях С. С. Вітвіцького та його співавторів. Високо оцінюючи доробок названих учених, доводиться констатувати, що комплексна модель саме післявоєнної відбудови поліцейських сервісів, яка органічно поєднувала б сервісну філософію з дієвими механізмами участі громадськості, у вітчизняній правовій науці досі не сформована. Поза межами системного аналізу залишаються питання адаптації зарубіжних моделей до умов деокупації і прифронтових територій, а також обґрунтування критеріїв оцінювання якості відновлених поліцейських сервісів. Це й зумовлює потребу подальшого дослідження означеної проблематики.

Мета статті полягає у здійсненні теоретико-правового аналізу моделей сервісно-орієнтованої поліції та форм участі громадськості як концептуальної основи післявоєнної відбудови поліцейських сервісів в Україні, а також в окресленні проблемних аспектів і перспективних напрямів такої відбудови з урахуванням вітчизняного та зарубіжного досвіду.

Виклад основного матеріалу. Передусім належить з'ясувати зміст поняття «поліцейський сервіс». Сервісна модель поліції ґрунтується на розумінні безпеки як публічної послуги, що надається громадянам, а не як прояву виключно владного примусу держави. На відміну від традиційної силової моделі, орієнтованої на реагування й покарання, сервісна модель робить акцент на превенції, якості обслуговування, доступності та задоволенні безпекових потреб конкретної людини й громади. Українське законодавство сприйняло цю філософію: стаття 2 Закону України «Про Національну поліцію» визначає завданням поліції надання поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, протидії злочинності та надання допомоги, а статтею 11 цього ж Закону рівень довіри населення закріплено як основний критерій оцінювання діяльності поліції [1]. У науковій літературі слушно

наголошується, що поняття поліцейської послуги доцільно розглядати як у широкому значенні, що охоплює всю діяльність поліції, так і у вузькому, пов'язаному з наданням конкретних адміністративних сервісів, що потребує чіткого нормативного розмежування [2, с. 21–38]. У вітчизняній доктрині поліцейська діяльність дедалі частіше тлумачиться саме через категорію послуги, орієнтованої на потреби громади [3].

Сервісна модель нерозривно пов'язана з концепцією демократичної поліцейської діяльності. Її методологічні засади обґрунтував Д. Бейлі, який довів, що поліцію майбутнього доцільно оцінювати не за обсягом застосованого примусу, а за здатністю запобігати злочинності та надавати якісні послуги населенню у партнерстві з ним [4]. Принципи такої діяльності узагальнено в Європейському кодексі поліцейської етики, ухваленому Рекомендацією Rec(2001)10 Комітету Міністрів Ради Європи, який визначає поліцію як публічну службу, підпорядковану закону, підвітну суспільству та зобов'язану поважати права людини [5]. Ці положення деталізовано в методичних документах щодо демократичної поліцейської діяльності, підготовлених під егідою Організації з безпеки і співробітництва в Європі, де належна поліцейська діяльність, що служить людям, а не лише державі, визнається необхідною передумовою запобігання конфліктам та підтримки післяконфліктного відновлення [6]. Наведені стандарти утворюють ціннісний каркас, у межах якого має відбуватися відбудова вітчизняних поліцейських сервісів.

Світова практика виробила кілька взаємопов'язаних моделей сервісно-орієнтованої поліцейської діяльності. Першою та найвпливовішою є модель *community policing*, тобто громадоорієнтованої поліцейської діяльності, яка передбачає партнерство поліції й громади у спільному визначенні безпекових пріоритетів і розв'язанні проблем [7]. Її системний виклад запропонував В. Скоган, виокремивши три ключові елементи: партнерство з громадою, проблемно орієнтований аналіз та організаційну трансформацію самої поліції [8]. Другою моделлю є проблемно орієнтована полі-

цейська діяльність, обґрунтована Г. Голдстайном, яка зміщує фокус із реагування на окремі виклики на виявлення й усунення глибинних причин повторюваних проблем; інструментом такої роботи слугує аналітичний алгоритм сканування, аналізу, реагування та оцінювання [9]. Третьою є превентивна модель, теоретично пов'язана з теорією «розбитих вікон», згідно з якою своєчасне реагування на дрібні правопорушення та ознаки занедбаності запобігає тяжчим злочинам і відновлює відчуття безпеки [10, с. 29–38]. Спільним для всіх цих моделей є визнання громади не пасивним об'єктом охорони, а активним співучасником забезпечення правопорядку.

Запровадження сервісної моделі не зводиться до зміни гасел чи назв підрозділів. Воно потребує глибокої організаційної та культурної трансформації самої поліції: децентралізації ухвалення рішень на рівень громади, перегляду критеріїв оцінювання роботи з суто кількісних показників на показники довіри та задоволеності, а також формування у поліцейських установки на партнерство, а не на домінування. Саме організаційна складова є найскладнішою для впровадження, оскільки стосується усталених практик, професійної культури й мотивації особового складу. В умовах післявоєнної відбудови ця складність посилюється потребою одночасно навчати новий персонал і переорієнтовувати досвідчених працівників, частина яких набула досвіду служби переважно в силовому, а не сервісному форматі. Відтак кадрова й управлінська політика стає однією з визначальних передумов успішної відбудови поліцейських сервісів.

Ефективність громадоорієнтованого підходу підтверджена емпіричними дослідженнями. Систематичний огляд, проведений К. Гілл, Д. Вайсбурдом та їхніми співавторами, охопив десятки незалежних експериментальних тестів і засвідчив, що стратегії community policing позитивно впливають на задоволеність громадян, сприйняття безпеки та легітимність поліції, хоча їх безпосередній вплив на рівень злочинності є обмеженим [11, с. 399–428]. Цей висновок має принципове значення для післявоєнної від-

будови, адже саме легітимність і довіра, а не лише статистичні показники злочинності, визначають стійкість відновленої системи правопорядку. Отже, проєктуючи поліцейські сервіси повоєнного часу, держава має орієнтуватися насамперед на якість взаємодії з громадою як на самостійну цінність.

Україна ще до початку повномасштабної війни зробила важливі кроки в напрямі сервісної трансформації. Найпоказовішим є запровадження інституту поліцейського офіцера громади, тобто поліцейського, який мешкає й працює в конкретній територіальній громаді, особисто знайомий з її мешканцями та орієнтований на превенцію й розв'язання локальних конфліктів [12]. Проєкт охопив тисячі громад і фактично став національним прообразом community policing, заснованим на принципі встановлення сталого зв'язку з населенням та підвищення індексу довіри. Саме цей інститут доцільно покласти в основу повоєнної відбудови поліцейських сервісів на місцях, масштабувавши його з урахуванням потреб деокупованих і прифронтових територій, де відновлення присутності поліції має водночас безпекове та символічне значення для повернення відчуття захищеності.

Особливої уваги потребує зарубіжний досвід післяконфліктного реформування поліції. Класичним прикладом є реформа в Північній Ірландії, проведена на підставі рекомендацій Незалежної комісії з питань поліцейської діяльності, відомих як доповідь Паттена. Її ключовими складниками стали переосмислення поліції як служби, що діє разом із громадою та відповідає на її потреби, забезпечення представництва різних суспільних груп у складі поліції, а також створення розгалуженої системи незалежного нагляду, зокрема інституту поліцейського омбудсмена [13]. Досвід цієї реформи засвідчує, що відновлення легітимності поліції після збройного конфлікту вимагає не косметичних змін, а глибокої інституційної перебудови у поєднанні з реальним залученням громад. Для України, де реформа сектору безпеки супроводжується широкою міжнародною підтримкою, цінним є системне карту-

вання програм такої допомоги, здійснене Женевським центром врядування у сфері безпеки [14].

Узагальнення зарубіжного досвіду засвідчує, що післяконфліктна відбудова поліції є тривалим і поетапним процесом, який не зводиться до відновлення штатної чисельності та матеріальної бази. На першому етапі ключове значення має відновлення базової присутності та керованості поліції на постраждалих територіях, на другому етапі, повернення повноцінного спектра сервісів і запровадження механізмів партнерства з громадами, на третьому етапі, інституціоналізація громадського контролю та незалежного нагляду. Механічне перенесення зарубіжних моделей без урахування національного контексту, безпекової ситуації та рівня правової культури населення є неприпустимим. Тому адаптація світового досвіду має супроводжуватися ретельним аналізом місцевих умов, координацією міжнародної допомоги й послідовним нормативним забезпеченням кожного етапу відбудови.

Водночас правовий режим воєнного стану суттєво ускладнює реалізацію сервісної моделі. Як обґрунтовано в новітніх дослідженнях, воєнний стан перетворює поліцейські послуги з елемента сервісної моделі публічного управління на комплексний безпековий механізм, а чинне регулювання діяльності поліції у воєнний період має фрагментарний характер і не формує цілісної нормативної моделі поліцейських послуг воєнного часу [15, с. 282–287]. Розширення дискреційних повноважень поліції за відсутності належної процедурної конкретизації послаблює принцип правової визначеності та ускладнює громадський і судовий контроль. Це актуалізує потребу узгодження безпекових пріоритетів воєнного й повоєнного часу з вимогами Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [16] та конституційними гарантіями прав і свобод людини [17]. Ефективне управління цими процесами неможливе без сучасних організаційно-управлінських підходів, теоретичні засади яких ґрунтовно розроблено у вітчизняній адміністративній науці [18].

Центральне місце у відбудові поліцейських сервісів посідає участь громад-

ськості, яку доцільно реалізувати в кількох взаємодоповнюваних формах. Перша форма, партнерська, передбачає створення спільних робочих груп, місцевих рад громадської безпеки та постійних платформ співпраці поліції з органами місцевого самоврядування й мешканцями для визначення безпекових пріоритетів конкретної громади. Друга форма, проблемно-аналітична, полягає в залученні громади до виявлення та усунення першопричин локальних проблем, картування ризиків і спільного планування превентивних заходів. Третя форма, контрольно-наглядова, охоплює громадський моніторинг якості поліцейських послуг, оцінювання доброчесності, участь у конкурсних та дисциплінарних процедурах, а також розвиток інституту незалежного нагляду за зразком поліцейського омбудсмена. Дієвість цієї форми безпосередньо залежить від реалізації права громадян на доступ до публічної інформації як інструмента контролю за діяльністю держави [19, с. 28–33]. Четверта форма, інформаційно-цифрова, передбачає запровадження електронних сервісів звернення, відкритих даних про стан безпеки, мобільних застосунків і каналів зворотного зв'язку, що знижують бар'єри взаємодії та підвищують прозорість, яка виступає базовим демократичним стандартом функціонування публічної влади [20, с. 51–62]. Поєднання цих форм перетворює мешканців громади з пасивних споживачів безпеки на співавторів поліцейського сервісу, що особливо важливо для територій, які зазнали окупації або перебували в зоні активних бойових дій.

Післявоєнна відбудова поліцейських сервісів має враховувати також соціальний вимір безпеки. Значну частину мешканців багатьох громад складатимуть ветерани та учасники бойових дій, потреби яких у захисті та соціальних гарантіях безпосередньо впливають на стан публічного порядку й на запит щодо якісних поліцейських послуг. У науковій літературі обґрунтовано, що належний соціальний захист учасників бойових дій виступає самостійним чинником суспільної стабільності та потребує цілісного теоретико-правового забезпечення

[21, с. 179–186]. Водночас ефективність правового регулювання соціальних стандартів і гарантій в Україні залишається проблемною, що вимагає системного вдосконалення законодавства [22, с. 494–509]. Інтеграція соціальної та безпекової складових на рівні громади дозволяє поліції діяти не ізольовано, а в межах ширшої екосистеми підтримки населення, що сприяє зміцненню довіри до неї та підвищує загальну стійкість громади. Соціальні гарантії для вразливих категорій населення, зокрема молоді у сферах освіти та працевлаштування, є невід’ємним складником суспільної стабільності [23, с. 1–17], а система соціальних стандартів потребує постійного оновлення відповідно до сучасних викликів [24, с. 42–47]. Передумовою відновлення довіри до правопорядку виступає також забезпечення реального доступу до правосуддя згідно з міжнародними стандартами [25, с. 13–17] та послідовна протидія корупції як на національному, так і на місцевому рівнях [26, с. 32–37].

Окремої уваги заслуговує цифровий вимір відбудови. Розвиток електронних поліцейських сервісів, інтероперабельних реєстрів та інструментів дистанційної взаємодії здатний частково компенсувати фізичне руйнування інфраструктури й кадровий дефіцит, наближаючи послуги до мешканців віддалених і постраждалих громад. Водночас цифровізація породжує нові ризики, пов’язані із захистом персональних даних, кібербезпекою та цифровою нерівністю, подолання яких потребує належних правових запобіжників. Тому цифрову трансформацію поліцейських сервісів доцільно розглядати не як суто технічне завдання, а як складник загальної реформи, підпорядкований принципам законності, пропорційності та підзвітності.

Реалізація запропонованого підходу стикається з низкою викликів. До них належать руйнування інфраструктури та кадровий дефіцит на деокупованих територіях, посттравматичний стан як поліцейських, так і населення, ризик мілітаризації поліції та домінування силових практик над сервісними, низький рівень правової культури й залишкова недовіра до органів правопорядку, а також

фрагментарність нормативного регулювання сервісної діяльності. Подолання цих перешкод потребує системних заходів, серед яких ухвалення цілісної нормативної моделі поліцейських послуг, у тому числі воєнного й повоєнного часу, чітка регламентація дискреційних повноважень і процедур їх контролю, масштабування інституту поліцейського офіцера громади, розбудова системи незалежного нагляду та громадського контролю, цифровізація поліцейських сервісів із належним захистом персональних даних, а також інституціоналізація партнерства з громадами й координація міжнародної допомоги в межах реформи сектору безпеки.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що післявоєнна відбудова поліцейських сервісів має розглядатися не як технічне відновлення довоєнного стану, а як реформа, що утверджує сервісно-орієнтовану, людиноцентричну та підконтрольну суспільству модель поліцейської діяльності. Нормативним підґрунтям такої моделі в Україні слугує закріплене у статті 2 Закону України «Про Національну поліцію» розуміння поліцейської діяльності як надання послуг населенню, а теоретичним підґрунтям виступають світові моделі громадоорієнтованої та проблемно орієнтованої поліцейської діяльності, превентивний підхід, стандарти демократичної поліцейської діяльності, а також вітчизняний інститут поліцейського офіцера громади.

Зарубіжний досвід післяконфліктного реформування, насамперед північноірландська модель, засвідчує, що стійкість і легітимність відновленої поліції прямо залежать від участі громадськості та розвинених механізмів незалежного нагляду. Водночас умови воєнного й повоєнного часу породжують специфічні виклики, пов’язані з розширенням повноважень поліції та фрагментарністю їх регулювання, що потребує узгодження безпекових потреб із гарантіями прав людини. Перспективними напрямками подальших наукових розвідок є розроблення цілісної нормативної моделі поліцейських сервісів повоєнного часу, обґрунтування критеріїв оцінювання їх якості, а також формування методики вимірювання довіри населення як інтегрального показника

ефективності відбудованої поліції. Реалізація окреслених завдань сприятиме становленню в Україні сучасної, орієнтованої на людину та підзвітної суспільству сис-

теми поліцейських сервісів, спроможної ефективно функціонувати як у повоєнний період, так і в умовах подальшого європейського поступу держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
2. Зозуля І. В. Поліцейські послуги в законодавстві України та на практиці. *Форум права*. 2019. № 3. С. 21–38. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.3362208>
3. Поліцейська діяльність : підручник / за заг. ред. С. С. Вітвіцького ; авт. кол.: С. С. Вітвіцький, В. С. Тулінов, О. М. Мердова та ін. Київ : ВД «Дакор», 2022.
4. Bayley D. H. *Police for the Future*. New York : Oxford University Press, 1994.
5. Європейський кодекс поліцейської етики : Рекомендація Rec(2001)10 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам, ухвалена 19 вересня 2001 р. Страсбург : Рада Європи, 2001. URL: <https://rm.coe.int/cm-rec-2001-10-european-code-of-police-ethics/1680afda43>.
6. *Guidebook on Democratic Policing / Senior Police Adviser to the OSCE Secretary General*. 2nd ed. Geneva : DCAF, 2008. URL: <https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/OSCE.pdf>.
7. Trojanowicz R., Bucqueroux B. *Community Policing: A Contemporary Perspective*. Cincinnati : Anderson Publishing, 1990.
8. Skogan W. G., Hartnett S. M. *Community Policing, Chicago Style*. New York : Oxford University Press, 1997.
9. Goldstein H. *Problem-Oriented Policing*. New York : McGraw-Hill, 1990.
10. Wilson J. Q., Kelling G. L. Broken Windows: The Police and Neighborhood Safety. *The Atlantic Monthly*. 1982. Vol. 249, № 3. P. 29–38.
11. Gill C., Weisburd D., Telep C. W., Vitter Z., Bennett T. Community-Oriented Policing to Reduce Crime, Disorder and Fear and Increase Satisfaction and Legitimacy among Citizens: A Systematic Review. *Journal of Experimental Criminology*. 2014. Vol. 10, № 4. P. 399–428. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11292-014-9210-y>
12. Поліцейський офіцер громади : офіційна сторінка проекту. Національна поліція України. URL: <https://npu.gov.ua/diyalnist/reforma-policiyi/policejskij-oficer-gromadi>.
13. A New Beginning: Policing in Northern Ireland. The Report of the Independent Commission on Policing for Northern Ireland (Patten Report). Belfast, 1999.
14. Supporting Ukraine's Security Sector Reform: Mapping Security Sector Assistance Programmes. Geneva : DCAF, 2018. URL: https://www.dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Ukraine_Mapping_2018_FINAL_web.pdf.
15. Наливайко О. І. Трансформація системи поліцейських послуг в умовах воєнного стану: виклики для публічної безпеки та прав людини. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2026. Т. 2. № 1. С. 282–287. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.01.2.45>
16. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250.
17. Конституція України : прийнята 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
18. Бандурка О. М. Теорія і практика управління органами внутрішніх справ України : монографія. Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 2004.
19. Наливайко Л. Р., Вітвіцький С. С. Право на доступ до публічної інформації в контексті контролю громадян за діяльністю держави. *Право і суспільство*. 2014. № 5-2. С. 28–33.
20. Nalyvaiko L. R. Transparency as a Democratic Standard of the Government Functioning. *Evropský politický a právní diskurz*. 2014. Vol. 1, Iss. 4. P. 51–62.

21. Наливайко І. О. Теоретико-правова характеристика соціального захисту учасників бойових дій в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 2. С. 179–186. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.02.30>.

22. Наливайко І. О. Ефективність правового регулювання соціальних стандартів та гарантій: проблеми та перспективи. *Наукові перспективи*. 2023. № 7(37). С. 494–509. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-7\(37\)-494-509](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2023-7(37)-494-509).

23. Наливайко І. О. Правові основи соціальних гарантій для молоді у сферах освіти та працевлаштування в Україні. *Український політико-правовий дискурс*. 2024. № 5. С. 1–17. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14194137>.

24. Наливайко І. О. Еволюція соціальних стандартів та гарантій у правовій системі України: сучасні виклики та перспективи розвитку. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 5. С. 42–47. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.5>.

25. Наливайко Л. Р., Верба І. О. Міжнародні стандарти забезпечення права на доступ до правосуддя. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. Спеціальний випуск № 3. С. 13–17. DOI: <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2018-5-13-17>.

26. Nalyvaiko L., Marchenko O., Ilkov V. Conceptualisation of the Phenomenon of Corruption: International Practices and Ukrainian Experience. *Economic Annals-XXI*. 2018. Vol. 172, № 7-8. P. 32–37.

Дата першого надходження статті до видання: 25.06.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.07.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 26.08.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії
відкритого доступу (CC BY 4.0)